

مقایسه تطبیقی سازمان اطلاعات پلیس ایران و کشور ترکیه

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۷

ابوالفضل پورمنافی *

مهدی جواهری **

ابراهیم قربانی ***

چکیده

این تحقیق به مقایسه تطبیقی سازمان اطلاعات پلیس ایران با کشور ترکیه پرداخته است. تحقیق حاضر، پژوهشی کاربردی است که در چارچوب رویکرد کیفی و با به کارگیری روش تحلیل محتوا صورت گرفته است. جامعه آماری در بخش کتابخانه‌ای، اسناد ده سال اخیر سازمان‌های اطلاعات پلیس دو کشور و مشارکت‌کنندگان در بخش میدانی، معاونین و رؤسای ادارات آگاه به موضوع در سازمان اطلاعات فراجا، پلیس بین‌الملل فراجا، پلیس مبارزه با مواد مخدر فراجا و افسران رابط جمهوری اسلامی ایران در کشور ترکیه بوده‌اند. تطبیق اسناد دو سازمان مورد مطالعه به صورت کاملاً هدفمند و بر اساس سه مؤلفه ساختار، محتوا و زمینه با بهره‌گیری از مدل سه‌شاخگی صورت پذیرفت. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها تحلیل محتوای جهت‌دار اسناد و مصاحبه‌ها بود. یافته‌ها نشان داد وجوه اشتراک دو سازمان اطلاعاتی پلیس کشورهای مورد مطالعه، در شاخص‌های سلسله مراتب اختیارات، نوع اقدامات و اهداف مشترک و وجوه افتراق در رسمیت، تخصصی بودن، تقسیم کار، پیچیدگی، تمرکز، حرفه‌ای بودن، اندازه تکنولوژی، محیط، استراتژی، فرهنگ سازمانی و رشد و بلوغ است. نتایج نشان می‌دهد سازمان اطلاعاتی پلیس ایران می‌تواند با شناخت نقاط ضعف و تقویت آنها که بیشتر حول محور کمبود نیروی انسانی و کم‌رنگ بودن استفاده از فناوری است و تقویت روحیه اعتقادی که همان نقطه قوت این سازمان است، موفقیت‌های به‌سزایی را کسب کند.

واژگان کلیدی

مقایسه تطبیقی، تحلیل محتوا، سازمان اطلاعات، جمهوری اسلامی ایران، ترکیه.

a.pourmanafi@gmail.com

* عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین و عضو انجمن پژوهش‌های انتظامی

javaheri.mahdi59@gmail.com

** عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول)

ebrahim.ghorbani66@gmail.com

*** مدرس دانشگاه علوم انتظامی امین و عضو انجمن پژوهش‌های انتظامی

فصلنامه مطالعات راهبردی • سال بیست و ششم • شماره اول • بهار ۱۴۰۲ • شماره مسلسل ۹۹

مقدمه

امنیت نیاز اولیه آدمی است و از آن تعاریف متفاوتی ارائه شده است و مکتب‌های فکری گوناگون از نگاه خود، سعی در تبیین و تحلیل آن داشته‌اند. به طور کلی، امنیت به فقدان تهدید در قبال ارزش‌ها، اهداف و منافع تعریف شده است. امنیت همه‌جانبه، امنیتی است که اسلام به آن بها داده است (منظمی تبار، ۱۳۹۹: ۸۴). وظایف سازمان اطلاعات پلیس (به عنوان یکی از اعضای جامعه اطلاعاتی کشور) و سایر رده‌های متناظر آن مبنی بر جمع‌آوری، پرورش و انتشار اطلاعات به دست آمده از اخبار مکتسبه و در نهایت بررسی اطلاعات در مجموعه ستادی به منظور انعکاس به مبادی و نهادهای مختلف و در برخی شرایط به اشتراک‌گذاری در جامعه اطلاعاتی کشور جهت استفاده در تصمیم‌سازی‌های کلان و پیش‌بینی رخدادهای گوناگون است (جواهری، ۱۴۰۱: ۳). سرویس‌های اطلاعاتی یکی از ویژگی‌های دولت مدرن هستند، به گونه‌ای که در همه انواع نظام‌های سیاسی از دیکتاتوری گرفته تا مردم‌سالاری، هیچ دولتی وجود ندارد که فاقد نهاد اطلاعاتی باشد، بنابراین داشتن مجموعه‌های اطلاعاتی و امنیتی امری اجتناب‌ناپذیر برای کشورها قلمداد می‌شود. حفاظت و حراست از اقتدار و تمامیت ارضی در بخش‌های خاص از کشور بر عهده این ساختارهای ویژه است.

ایران و ترکیه دارای مرز مشترک بسیار وسیعی هستند که همیشه و حتی در حال حاضر مورد نزاع برخی از گروه‌های جدایی طلب مورد انتقاد دو کشور است، به نحوی که هر دو کشور عملیات انتظامی و نظامی بسیاری برای حذف یا کنترل این گونه گروه‌ها انجام داده‌اند. تهدیدات اجتماعی و فرهنگی همچون رسانه‌ها و قوم‌گرایی، تهدیدات اقتصادی همچون بازارچه‌های مرزی، گمرکات، قاچاق کالا و مواد سوختی، گسترش فقر و محرومیت در نوار مرزی، گسترش بیکاری، تهدیدات سیاسی قوم‌گرایی، تروریسم در نوار مرزی، ایجاد کردستان مستقل، جذب جوانان منطقه در گروه‌های تروریستی، تهدیدات نظامی از سوی آمریکا و اسرائیل و همچنین قاچاق سلاح و مهمات نیز مواردی بوده که لزوم شناخت وضعیت موجود سازمان اطلاعات و مقایسه این سازمان در دو کشور را ضروری ساخته است (صفیلو، ۱۳۹۹: ۴). شناخت صحیح از قابلیت‌های سازمان اطلاعات پلیس جمهوری اسلامی ایران و بررسی تطبیقی این سازمان با سازمان‌های اطلاعاتی صاحب‌سبک همچون سازمان اطلاعاتی پلیس ترکیه می‌تواند سازمان اطلاعات پلیس ایران را در تدوین استراتژی صحیح با استفاده از ابزاری چون شناخت عوامل محیطی و سازمان‌های رقیب یاری نموده و به طراحی صحیح استراتژی سازمان متبوع منتهی شود تا با کمترین هزینه چالش‌های پیش رو را پشت سر بگذارد. با توجه به مطالب فوق و نیاز به شناخت نقاط قوت و

ضعف سازمان متبوع و تلاش برای برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت در زمینه هدف‌گذاری، شناسایی و رشد سازمان اطلاعات فراجا، تحقیق حاضر درصدد است تا به مقایسه تطبیقی سازمان اطلاعات پلیس جمهوری اسلامی ایران با پلیس کشور ترکیه بپردازد.

الف) پیشینه

قربانی و همکاران (۱۴۰۰) به مقایسه تطبیقی نحوه کنترل مواد روان‌گردان جدید توسط پلیس‌های اطلاعات محور ایران با سیزده کشور دیگر پرداختند. نتایج مقایسه ایران با ترکیه نشان داد که به جهت وضع قوانین سخت‌گیرانه در ترکیه در خصوص مواد روان‌گردان جدید، دستگاه‌های اطلاعاتی آن کشور در امر مبارزه با این مواد رویکرد مشخصی را پیش رو دارند. پیشنهاد شد که ایران نیز از روش‌های کنترل قانونی مواد روان‌گردان جدید که در سایر کشورها اجرا شده است، بهره بگیرد.

مهدوی و سهرابی (۱۳۹۹) به واکاوی سیاست‌ها و نهادهای مبارزه با قاچاق در ایران، ترکیه و چین پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که کشورهای چین و ترکیه در دو دهه اخیر با نوین‌سازی تجهیزات در امور گمرکات و با به‌کارگیری روش‌های نوین، شاهد افزایش درآمدهای گمرکی و همچنین افزایش روزافزون کشفیات قاچاق و پیشرفت در عرصه پیشگیری و مبارزه با قاچاق بوده‌اند اما در ایران به‌رغم اینکه ترفندها و شگردهای تازه‌ای برای قاچاق به کار گرفته شده، ساختارهای سازمانی و مقررات موجود از کارایی لازم برخوردار نیستند و بازنگری و متناسب‌سازی آن‌ها امری ضروری است.

جیم دگوتاش (۱۳۸۹) به مطالعه تطبیقی روند آموزش پلیس در کشورهای آلمان، ترکیه و انگلیس پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان داده که آموزش پلیس در کشورهای آمریکا و انگلیس در مقایسه با ترکیه کوتاه‌مدت و تمرین‌محور است، در حالی که در ترکیه این نوع آموزش بلندمدت و تئوری‌محور است. بنابراین اصول کار پلیسی در این کشورها با هم تفاوت‌های زیادی دارند.

ب) اطلاعات و سازمان اطلاعاتی

اطلاعات محصولی است که پس از ارزیابی و پردازش اخبار و معلومات به دست می‌آید و به تحلیل شناخت در خصوص موضوعی خاص می‌انجامد. به عبارت دیگر، محصول به‌دست‌آمده از جمع‌آوری، پردازش، ترکیب، ارزیابی، تحلیل و تفسیر اخبار در دسترس در خصوص کشورهای

بیگانه، عناصر، پدیده‌ها و نیروهای بالقوه تهدیدزا علیه امنیت ملی یا فرصت‌زا برای منافع ملی را اطلاعات می‌گویند. در ادبیات اطلاعاتی، فعالیت‌هایی که منجر به تولید اطلاعات می‌شود را فعالیت‌های اطلاعاتی و کنشگر مولد اطلاعات را سازمان اطلاعاتی می‌گویند (میرمحمدی، ۱۳۹۰: ۱۹۴). از این رو سازمان‌های اطلاعاتی، نهادها و ساختارهای اداری دولتی هستند که وظیفه آنها انجام فعالیت‌های اطلاعاتی و تولید اطلاعات است. سرویس‌های اطلاعاتی، به سازمان‌هایی اشاره دارند که به طور تخصصی برای جمع‌آوری اطلاعات پنهان سازمان یافته‌اند. در تعریفی جامع‌تر، سازمان‌های اطلاعاتی به ساختارها و نهادهایی اطلاق می‌شود که با نظارت بر همه پدیده‌های آشکار و پنهان به تولید اطلاعات می‌پردازند و در مواقعی که اهداف موردنظر آنها اقتضا کند در چارچوب اولویت‌های منفعتی خود دست به اقداماتی به صورت نهانی می‌زنند (مک لین، ۱۳۸۷: ۴۸۱).

۱. **کارکرد و اهداف:** سازمان اطلاعاتی که با نام‌های آژانس امنیتی، سرویس جاسوسی و سرویس اطلاعاتی نیز شناخته می‌شود، وظیفه گردآوری و تحلیل اطلاعات برای مقاصد نظامی، امنیت ملی، سیاست خارجی و اجرای قانون یک کشور را بر عهده دارد. نخستین کارکرد یک سازمان اطلاعاتی جمع‌آوری اطلاعات است. این اطلاعات یا به صورت عمومی در اختیار همگان قرار دارد و برای جمع‌آوری آن صرفاً به یک رصدگر ماهر نیاز است یا اینکه در دل سازمان‌های غیردولتی یا حکومت‌های دیگر وجود دارد و برای به‌دست‌آوردن آن جاسوس نیاز است. در عصر جدید هکرها هم می‌توانند در جمع‌آوری اطلاعات به یک دولت کمک کنند. در مرحله بعدی باید این اطلاعات مورد ساماندهی و پردازش قرار گیرد تا بتوان از آن استفاده کرد. در عین حال گفته می‌شود که یک سازمان اطلاعاتی کارا حتی برخی اوقات به تغییر اطلاعات هم دست می‌زند. این سه مرحله فعالیت به سه دلیل صورت می‌گیرد؛ نخست اینکه شرایط کشور و شرایط منطقه و جهان به‌درستی ارزیابی شده و امکان تصمیم‌گیری بهتر، امکان پیشگیری از عملیات‌های خرابکارانه و پیگیری این‌گونه فعالیت‌ها برای کشور وجود داشته باشد (شهبازی و دیگران، ۱۴۰۰: ۱۱۵). همچنین یکی از فعالیت‌های بسیار مهم یک سازمان اطلاعاتی، ضد اطلاعات است. ضد اطلاعات به معنای مقابله با فعالیت‌های اطلاعاتی کشورهای دیگر به خصوص کشورهای مخالف و معاند است. اطلاعات مورد نظر یک سازمان اطلاعاتی ممکن است از یک دولت یا از یک سازمان غیردولتی به دست بیاید. این یک نظرگاه جدید است در حالی که تا چندی پیش تصور می‌شد اطلاعات مفید

صرفاً اطلاعات مربوط به دولت‌هاست. این تغییر به‌خصوص پس از جنگ سرد اتفاق افتاد. در این عصر با از بین رفتن اتحاد جماهیر شوروی به عنوان یکی از دو قطب، این پرسش پیش آمد که در فضای جدید، سازمان اطلاعاتی چه کارکردی دارد. این پرسش به‌خصوص برای غربی‌هایی به وجود آمد که کارکرد اصلی سازمان اطلاعاتی‌شان مقابله با خطر کمونیسم بود و نیز برای دولت‌های به‌جامانده از شوروی که دیگر خطر غرب را مانند گذشته حس نمی‌کردند. با وجود این پس از مدت کوتاهی مشخص شد که فضای جدید جامعه جهانی نیز به سازمان اطلاعاتی نیاز دارد. درگیری‌های فرهنگی، اختلافات اقتصادی، بنیادگرایی و خطر سازمان‌های غیردولتی و بازیگران غیرحکومتی عرصه بین‌المللی این ضرورت را به‌درستی نشان می‌دهد (افتخاری و قدرت‌آبادی، ۱۳۹۵: ۲۴).

۲. **نقش اجرایی سازمان‌های اطلاعاتی:** سازمان‌های اطلاعاتی در نقش اجرایی به صورت پنهان برای پاسخگویی به خواسته‌ها دست به اقداماتی می‌زنند که غالباً به صورت غیرمستقیم است. به عقیده اشتری و سعادت (۱۳۹۴) پاسخ به خواسته‌ها به چهار صورت شکل می‌گیرد:

- **تأمینی:** در این حالت نظام‌های سیاسی با افزایش کارآمدی خود، خواسته‌های مشروع و ممکن جامعه را تأمین می‌کنند و خواسته‌ها را به داشته‌ها تبدیل می‌نمایند. این نوع پاسخ، شکل ایدئال پاسخ‌گویی به خواسته‌ها است و بیشتر به توانمندی دولت‌ها برای کارآمد کردن خود مربوط می‌شود.
- **اقتناعی:** نظام‌های سیاسی در صورتی که خواسته‌های جامعه از نظر آنها مشروع نباشد یا توانایی تأمین آن را نداشته باشند، سعی می‌کنند که جامعه را اقتناع کنند. کارشناس امنیتی وظیفه دارد که اقتناع را به گونه‌ای صورت دهد که از لحاظ ذهنی، جامعه را آماده پذیرش نماید. امروزه این نوع پاسخ‌گویی بسیار مورد استفاده دولت‌هاست زیرا که بسیاری از خواسته‌ها قابلیت تأمین ندارند.
- **توجیهی:** گاهی نظام‌های سیاسی در تأمین خواسته‌ها و قدرت اقتناع ناکامند، در نتیجه به توجیه روی می‌آورند که در واقع تسکینی به خواسته‌های جامعه است. پاسخ‌های توجیهی هرچند ضریب نفوذ پایینی دارد، به صورت کوتاه‌مدت و مقطعی مفید است.
- **سرکوبی:** در صورتی که هر یک از صورت‌های پاسخی قبل مفید واقع نشود، نظام‌های سیاسی برای برقراری امنیت دست به سرکوب می‌زنند که این حالت برخلاف پاسخ‌های دیگر که به صورت نرم‌افزارانه است به صورت سخت و قهری شکل می‌گیرد. از آنجایی

که پاسخ‌گویی به صورت تأمینی به کارآمدی نظام‌های سیاسی مربوط می‌شود، سازمان‌های اطلاعاتی با توجه به نقش اجرایی خود در پاسخ‌گویی به صورت اقناعی، توجیهی و سرکوبی ایفای نقش می‌کنند.

ج) جامعه اطلاعاتی ترکیه

۱) ساختار: نهادها و سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی ترکیه از ابتدای تأسیس این جمهوری تاکنون تحولات بسیاری را پشت سر گذاشته‌اند. با تصویب قانون ۲۹۳۷ مربوط به سرویس‌های اطلاعاتی دولت و سازمان اطلاعات ملی ترکیه، جامعه اطلاعاتی این کشور از ابتدای سال ۱۹۸۴ ساختار و ترکیبی یافت که از آن پس به جز برخی اصلاحات مأموریتی، درون‌سازمانی یا جزئی تغییری نداشته و به همان شکل باقی مانده‌اند. اعضای جامعه اطلاعاتی جمهوری ترکیه بدین شرح است:

- سازمان اطلاعات ملی ترکیه (میت)
- سازمان اطلاعات نظامی (معاونت اطلاعات ستاد ارتش)
- اطلاعات فرماندهی کل ژاندارمری
- اطلاعات مدیریت کل پلیس
- اطلاعات گارد ساحلی
- اطلاعات وزارت امور خارجه

سازمان اطلاعات ملی ترکیه (میت)^۱: سازمان اطلاعات ملی ترکیه در سال ۱۹۶۵ به شکل رسمی فعالیت خود را آغاز کرد. با شکل‌گیری سازمان اطلاعات ملی از یک سو تمرکز بیشتری در ساختار امنیتی ترکیه ایجاد شد و از سوی دیگر این تمرکز ساختار به دلیل نقش‌آفرینی نظامیان در صحنه سیاسی عملاً به قبضه قدرت توسط آنها منتهی شد. به موجب قانون ۶۴۴ که مبنای تأسیس اطلاعات ملی ترکیه بود، این سازمان به عنوان یک نهاد اجرایی که مسئولیت اصلی حفاظت از منافع و امنیت ملی کشور در مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی را برعهده داشت، تحت نظارت مستقیم نخست‌وزیر قرار گرفت. قانون ۲۹۳۷ نیز همین جایگاه را برای سازمان اطلاعات ملی در نظر گرفت و تغییر محسوسی در این زمینه انجام نداد. با تغییر در ساختار حکومتی ترکیه از پارلمانی به ریاست‌جمهوری در سال ۲۰۱۸ این سازمان نیز مستقیماً

^۱. Turkey's intelligence service (Milli İstihbarat Teşkilatı)

در زیرمجموعه ریاست جمهوری ترکیه قرار داده شد. تا شروع تغییرات جدید حکومتی، رئیس این سرویس اطلاعاتی را مستشار می‌نامیدند و مقام مستشاری در ساختار دولتی ترکیه معادل معاون نخست‌وزیر بود اما بعد از تغییر سیستم حکومتی از پارلمانی به ریاستی با انتقال این سازمان به زیرمجموعه ریاست جمهوری و حذف نخست‌وزیر، این سازمان به‌طور مستقیم زیر نظر رئیس‌جمهور به عنوان یک ریاست مستقل عمل می‌کند.

اطلاعات پلیس^۱: پلیس ترکیه در زیرمجموعه وزارت کشور قرار دارد. اطلاعات پلیس، در شهرها فعالیت می‌کند.

۲) اطلاعات فرماندهی کل ژاندارمری: ژاندارمری در زیرمجموعه وزارت کشور قرار

داشته و براساس قانون در زمان جنگ و شرایط بحرانی تحت کنترل عملیاتی نیروی زمینی قرار می‌گیرد. ژاندارمری همواره مورد توجه نظامیان بوده و تا کودتای نافرجام ۲۰۱۶ ترکیه، فرمانده ژاندارمری همواره از بین ژنرال‌های نیروی زمینی انتخاب می‌شد. بعد از کودتا برای اولین بار، فرمانده ژاندارمری از بین افسران آن فرماندهی انتخاب شد. اطلاعات فرماندهی کل ژاندارمری، در خارج از شهرها و نزدیک مرزها فعالیت دارد.

گارد ساحلی: گارد ساحلی در زیرمجموعه وزارت کشور قرار دارد و بر اساس قانون در زمان جنگ و شرایط بحرانی تحت کنترل عملیاتی نیروی دریایی قرار می‌گیرد. اطلاعات گارد ساحلی در سواحل و حوزه مأموریت این فرماندهی فعالیت می‌کند. فعالیت این سازمان در مقایسه با سایر سرویس‌های اطلاعاتی بسیار محدودتر است.

۳) روابط متقابل سرویس‌های اطلاعاتی ترکیه: میت که در دو حوزه داخلی و خارجی

فعالیت می‌کند، در هر دو حوزه به‌ویژه در حوزه امنیت داخلی با فعالیت‌های موازی سازمان‌های دیگر مواجه بوده است. در حوزه اطلاعات خارجی، تنها سازمان موازی این سرویس، بخش اطلاعات نظامی است اما در حوزه اطلاعات داخلی (امنیتی) با سازمان‌های متعددی از جمله بخش اطلاعات نظامی، اطلاعات ژاندارمری و اطلاعات پلیس فعالیت موازی انجام می‌دهد. بعد از کودتای ۲۰۱۶ با قدرت گرفتن میت، به منظور ایجاد انسجام و جلوگیری از موازی‌کاری، اعلام شد که بخش خارجی میت را عده‌ای از عناصر آن در تابعیت ریاست جمهوری عهده‌دار خواهند بود و برای بخش داخلی نیز از عناصر پلیس و نیروهای ژاندارمری در تابعیت وزارت کشور استفاده خواهد

^۱ General Directorate of Security

شد. با تغییرات احتمالی در ساختار سازمان اطلاعات ترکیه (میت)، اطلاعات ژاندارمری در خارج از شهرها و نزدیک مرزها و اطلاعات پلیس در شهرها به صورت هماهنگ با میت فعالیت می‌کنند. با وجود گستردگی فعالیت سازمان اطلاعات ملی در داخل و خارج از مرزهای ترکیه، وزارت امور خارجه این کشور نیز در راستای تحقق اهداف و مأموریت‌های خود از یک بخش مستقل اطلاعاتی و یک مرکز تحقیقات استراتژیک استفاده می‌کند. بخش اطلاعاتی این وزارت‌خانه با نام «اداره اطلاعات» شناخته می‌شود. اخیراً میت سامانه‌ای را تحت عنوان «سامانه تبادل اطلاعات عملیاتی» راه‌اندازی کرده است که اطلاعات وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های امنیتی و اطلاعاتی ترکیه از جمله ستاد ارتش، فرماندهی کل ژاندارمری، پلیس و وزارت امور خارجه در آن به اشتراک گذاشته شده و تلفیق اطلاعات صورت می‌پذیرد. این سامانه در امر مبارزه با تروریسم به شکلی فعال مورد استفاده قرار می‌گیرد (polis.osce, 2022).

(د) روش تحقیق

تحقیق حاضر، پژوهشی کاربردی است که در چهارچوب رویکرد کیفی و با به‌کارگیری روش تحلیل محتوا صورت گرفته است. جامعه آماری در بخش کتابخانه‌ای، اسناد ده سال اخیر سازمان‌های اطلاعات پلیس دو کشور و مشارکت‌کنندگان در بخش میدانی، معاونین و رؤسای ادارات آگاه به موضوع در سازمان اطلاعات فراجا، پلیس بین‌الملل فراجا، پلیس مبارزه با مواد مخدر فراجا و افسران رابط جمهوری اسلامی ایران (در آنکارا، استانبول) در کشور ترکیه بود. تطبیق اسناد دو سازمان مورد مطالعه به صورت کاملاً هدفمند و بر اساس سه مؤلفه ساختار، محتوا و زمینه با بهره‌گیری از مدل سه‌شاخگی صورت پذیرفت. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها تحلیل محتوای جهت‌دار اسناد و مصاحبه‌ها بود.

پس از مطالعه اسناد و منابع کتابخانه‌ای و همچنین تحلیل محتوای مصاحبه‌ها بر مبنای مدل سه‌شاخگی که بر پایه ابعاد ساختار، محتوا و زمینه استوار است، نتایج حاصله برابر جدول شماره یک احصا گردید. لازم به ذکر است که فراوانی کلیدواژه‌های شناسایی شده از مطالعه اسناد و مصاحبه با خبرگان برابر جدول شماره دو ارائه شده است. کلیدواژه‌های پرتکرار عبارت بودند از: ساختار تشکیلاتی، وظایف و مأموریت‌ها، تعداد پرسنل، تبعیت از عوامل ذی نفوذ، روحیه اعتقادی، بودجه، آموزش و سامانه‌های هوشمند.

جدول شماره ۱: تحلیل محتوای حاصل از نتایج اسناد و مصاحبه‌ها

منابع	ساختار		محتوا		زمینه	
	ایران	ترکیه	ایران	ترکیه	ایران	ترکیه
مطالعات اسنادی و مصاحبه با مشارکت کنندگان	نیروی مسلح	وزارت کشور	هماهنگی اطلاعاتی	عدم هماهنگی اطلاعاتی	امور گذرنامه و اتباع خارجی	نظارت بر زندان‌ها
	نیروی انتظامی	ژاندارمری؛ گارد ساحلی؛ پلیس شهری	مجری	تصمیم‌گیر	اعتقادی	مالی
	نیروی انسانی کمتر	کثرت نیروی انسانی	تأمین نظم و امنیت	تأکید بر انسجام ملی	تلفیق تکنولوژی و سنتی	تکنولوژی هوشمند و نوین
	لجستیک کمتر	کثرت لجستیکی	تأکید بر اقدام قانونی	ریسک افراد و تروریسم	رفتار اطلاعاتی و انتظامی	رفتار اطلاعاتی
	سلسله مراتبی	پلیس شخصی	عمل به قانون	تاثیر عوامل ذی نفوذ	مشروعیت	مقبولیت
	رسمی‌بودن	انعطاف پذیری	نظارت مبادی	نظارت حداقلی	کل کشور	تقسیم کشور
	هرمی	ماتریسی	استقلال	نفوذ رئیس	عدم ارتباط با اتباع خارجی	آموزش افسران خارجی
	اختیارات فرماندهان	الزامات مدیران	جهادی	بودجه	وظایف قانونی	وظایف ملی

جدول شماره ۲: فراوانی کلیدواژه‌های شناسایی شده از مطالعه اسناد و مصاحبه با خبرگان

متغیر فراوانی	ساختار تشکیلاتی	وظایف و ماموریت‌ها	تعداد پرسنل	تبعیت از عوامل ذی نفوذ	روحیه اعتقادی	بودجه	آموزش	سامانه‌های هوشمند
مطالعات اسنادی	۴	۵	۴	۶	۲	۷	۷	۶
مصاحبه اول	۱	۱	۱	۱			۱	۱
مصاحبه دوم	۱	۱	۱		۱	۱		
مصاحبه سوم	۱	۱	۱			۱	۱	۱
مصاحبه چهارم	۱	۱	۱	۱		۱	۱	
مصاحبه پنجم	۱	۱	۱	۱	۱	۱		
مصاحبه ششم	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱
مصاحبه ششم	۱		۱	۱	۱	۱		۱
مصاحبه ششم	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
مصاحبه ششم	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
مصاحبه ششم	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
مصاحبه ششم	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
مصاحبه ششم	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
جمع	۱۴	۱۴	۱۵	۱۳	۱۰	۱۷	۱۳	۱۴

در ادامه نتایج حاصل از تطبیق سازمان اطلاعات پلیس ایران با ترکیه از ۳ منظر ساختار، محتوا و زمینه ارائه شده است.

۱) بررسی تطبیقی سازمان اطلاعات پلیس ایران با پلیس ترکیه از منظر

ساختاری: در جمهوری اسلامی ایران پلیس و به تبع آن سازمان اطلاعات پلیس شاخه‌ای از نیروهای مسلح است که وظایف نظامی و انتظامی را در ایران برعهده دارد. فرماندهی انتظامی هم‌اکنون مسئولیت حفظ امنیت داخلی کشور را برعهده داشته، عملکرد آن توسط وزارت کشور نظارت شده و به همراه ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، زیرمجموعه ستاد کل نیروهای مسلح محسوب می‌شود. سازمان اطلاعات تحت نظارت معاونت امنیتی-سیاسی وزارت کشور فعالیت می‌کند و ضابط قوه قضائیه در زمینه اجرای قانون نیز به حساب آمده و مطیع دستورات فرماندهی معظم کل قوا به انجام وظیفه ذاتی خود می‌پردازد. در ترکیه اداره کل امنیت ترکیه در تابعیت وزارت کشور است. در رأس این اداره کل مدیر کل امنیت قرار دارد که از سوی وزیر کشور منصوب می‌شود. مدیر کل امنیت تنها مقامی است که می‌تواند در گذشته پلیس نبوده باشد. وزیر کشور این اختیارات را دارد تا مدیر کل امنیت را از بین استانداران (والی) برخی استان‌ها انتخاب کند و این می‌تواند یکی از نشانه‌های غیرنظامی بودن ساختار پلیس ترکیه باشد. این مورد استثنائی است که یک شخصیت غیرنظامی می‌تواند به مقام مدیر کلی پلیس منصوب شود.

دومین ویژگی پلیس جمهوری اسلامی ایران از نظر ساختار را می‌توان تمرکز سازمانی برشمرد به نحوی که فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در تمام نقاط کشور از نقطه صفر مرزی تا مرکز کشور و حتی مناطق ساحلی وظیفه اصلی تأمین نظم و امنیت و برخورد و پیشگیری از جرم را برعهده دارد و این امر را با تخصصی نمودن امور در داخل ساختار فرماندهی انتظامی و تأکید بر رویکرد سلسله‌مراتبی پیش می‌برد. سازمان اطلاعات این فرماندهی، پلیس اطلاعات و امنیت عمومی کلیه فعالیت‌های اطلاعاتی و امنیتی داخل کشور را به صورت متمرکز و تخصصی برعهده دارد. این در حالی است که در ترکیه وظیفه تأمین نظم و امنیت به سه اداره مستقل شامل اداره کل امنیت، فرماندهی ژاندارمری و گارد ساحلی سپرده شده است و هر کدام از این ادارات به صورت مستقل با وزیر کشور در ارتباط هستند و دستورات اجرائی را از وزیر کشور دریافت می‌کنند و به صورت مستقل هر کدام مسئول تأمین نظم و امنیت در بخشی از کشور

هستند. همچنین هر کدام از این ادارات دارای سازمان اطلاعاتی مستقلی می‌باشند که اقدامات امنیتی و اطلاعاتی را نیز به صورت جداگانه در حوزه سرزمینی خود انجام می‌دهند. برابر قانون کشور ترکیه وظیفه تأمین نظم و امنیت از نقطه صفر مرزی تا ۶۰۰ متری داخل این کشور بر عهده ارتش ترکیه است. از ۶۰۰ متری داخل این کشور تا حوزه استحفاظی مناطق شهری بر عهده فرماندهی ژاندارمری بوده و در داخل شهرها بر عهده اداره کل امنیت ترکیه (پلیس) گذاشته شده است. همچنین این وظیفه در مناطق ساحلی و آب‌های سرزمینی بر عهده گارد ساحلی است.

سومین ویژگی ساختاری پلیس ایران، تمرکز نیرو و استعداد نیروی انسانی است، به نحوی که فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان اطلاعاتی آن، دارای تشکیلات منسجم و ساختار اداری مشخص و نیروی انسانی تحت یک فرماندهی مشخص اقدام به انجام وظیفه می‌نمایند. این در حالی است که در ترکیه اداره کل امنیت و ژاندارمری و گارد ساحلی دارای تشکیلات و نیروی انسانی مجزا بوده و تقریباً می‌توان گفت در این کشور نیروهایی که وظیفه تأمین نظم و امنیت را برعهده دارند به مراتب بیشتر از فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران هستند.

۲) بررسی تطبیقی سازمان‌های اطلاعاتی پلیس ایران با پلیس ترکیه از منظر

محتوایی: هدف از تشکیل فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی و همچنین نگهبانی و پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی، تحت فرماندهی فرمانده معظم کل قوا است. در ترکیه مأموریت پلیس ضمن ایجاد امنیت، حفاظت از حقوق اساسی و آزادی افراد همگام با اصول و اصلاحات آتاترک، در چارچوب دولت دموکراتیک و سکولار، رعایت حاکمیت قانون، بی‌طرفی و احترام به حقوق بشر و ارزش‌های جهانی است. همچنین مأموریت پلیس ترکیه کمک به شکل‌گیری و حفاظت از وضعیتی است که جامعه را برای ادامه موجودیت صلح و امنیت قادر می‌سازد. دومین تفاوت سازمان اطلاعاتی پلیس دو کشور به طور اخص در محتوای فعالیت‌های این دو نهاد است. در جمهوری اسلامی ایران سازمان اطلاعات پلیس فقط به انجام وظایف ذاتی و قانونی خود با توجه و تأکید بر سلسله‌مراتب فرماندهی می‌پردازد و خارج از قانون اقدامی را انجام نمی‌دهد. وزارت کشور هم وظیفه نظارت بر این نیرو را برعهده دارد. در ترکیه، تغییرات در دولت نقش تعیین‌کننده در عملکرد پلیس داشته به نحوی که پلیس علاوه بر انجام وظایف قانونی خود به سمت

اجرای خواست‌ها و نظرات رئیس‌جمهور به عنوان رئیس دولت حرکت می‌کند. شاهد این ماجرا در شکست کودتای ترکیه آشکار می‌شود.

۳) بررسی تطبیقی سازمان‌های اطلاعاتی پلیس ایران با پلیس ترکیه از منظر

زمینه‌ای: سازمان اطلاعات پلیس جمهوری اسلامی ایران وظیفه نظارت بر اماکن عمومی، جمع‌آوری و دستگیری اراذل و اوباش سطح یک، کشف سلاح‌های جنگی و غیرمجاز، کنترل اتباع خارجی، صدور و کنترل گذرنامه در پایانه‌های مرزی و فرودگاه‌های بین‌المللی، حفاظت از اماکن دیپلماتیک، حفظ امنیت عمومی کشور و مجموعه‌ای از دیگر اقدامات اطلاعاتی و امنیتی از جمله فرماندهی پلیس مهاجرت گذرنامه و فرماندهی پلیس دیپلماتیک را بر عهده دارد. عملیات‌های اطلاعاتی در ایران، از یک تقسیم کار تعریف‌شده پیروی می‌کند. در این تقسیم کار، اطلاعات نظامی در زمینه‌های دفاعی در چارچوب اصل نظام اسلامی و تمامیت ارضی کشور فعالیت می‌کنند. اطلاعات کشوری در کار امنیت خارجی و امنیت داخلی و امنیت ملی فعالیت انجام داده و به جمهوری اسلامی ایران در شناخت مسائل و تصمیم‌گیری در این زمینه‌ها کمک می‌کند. سازمان اطلاعات پلیس، با حفظ نمودن جایگاه خود در سلسله‌مراتب امنیتی جمهوری اسلامی ایران، اولین رده اطلاعات کشوری است و پوششی برای مبادی اطلاعاتی به حساب می‌آید. نکته‌ای که در تعیین عنوان سازمان اطلاعات پلیس قابل توجه است، ارجحیت داشتن اطلاعات بر امنیت است. این در حالی است که در ترکیه پلیس اطلاعات، نظارت خاصی بر اتباع خارجی و کنترل و صدور گذرنامه ندارد و این وظیفه به اداره مهاجرت به عنوان یک اداره مستقل زیر نظر وزارت کشور گمارده شده است و وظیفه پلیس این کشور محسوب نمی‌شود. نظارت بر اماکن عمومی نیز، وظیفه استانداری‌ها و شهرداری‌ها است. در ترکیه پلیس مبارزه با سازمان‌های تروریستی به صورت مجزا وجود دارد. همچنین سازمان اطلاعات پلیس ترکیه فقط در زمینه شناسایی تروریست‌ها نقش داشته و فعالیت خاص دیگری را در زمینه مبارزه با گروهک‌ها انجام نمی‌دهد. برخلاف جمهوری اسلامی ایران که سازمان‌های اطلاعاتی با هم هماهنگ بوده و از نظر اخبار و اطلاعات با سازمان اطلاعات پلیس جمهوری اسلامی ایران به صورت هماهنگ عمل می‌کنند، در ترکیه میت سازمان اطلاعاتی مرکزی، مستقیماً با رئیس‌جمهور در ارتباط است و بیشتر سرویس اطلاعاتی برون‌مرزی را پوشش می‌دهد. این سازمان به صورت خودسرانه عمل کرده و حتی

اقداماتی مغایر با تصمیمات سازمان اطلاعاتی پلیس ترکیه انجام می‌دهد. شاهد این موضوع اقدامات سازمان اطلاعاتی ترکیه در اتخاذ موضع غیرفعال در کودتای ترکیه و حمایت از تروریست‌ها در جنگ سوریه بوده است. از دیگر تفاوت‌های سازمان‌های اطلاعاتی دو کشور می‌توان به روحیه اعتقادی و انقلابی افسران اطلاعاتی پلیس ایران اشاره نمود، به نحوی که اقدامات پلیس اطلاعات جمهوری اسلامی ایران هم قانونی بوده و هم ریشه در اعتقادات آنها دارد و از نظر عقیدتی اعتقاد قلبی به انجام وظایف محوله دارند. این در حالی است که پلیس اطلاعات کشور ترکیه بیشتر بر تأمین مالی تأکید داشته و اقدامات بر اساس وظایف ذاتی و روزمره انجام می‌شود.

در سازمان اطلاعات پلیس جمهوری اسلامی ایران اشراف اطلاعاتی در کشور با تلفیق سیستم سنتی و استفاده از سیستم‌های هوشمند و نوین و تعامل با سایر جوامع اطلاعاتی به دست می‌آید. در حالی که سازمان اطلاعات پلیس ترکیه بیشتر بر روی استفاده از سامانه‌های هوشمند تأکید دارد و رصد الکترونیکی افراد در داخل کشور را مبنای فعالیت‌های خود قرار داده است و تلاش می‌کند به هر نحو ممکن بانک اطلاعاتی خود را تکمیل کند. علاوه بر این، هماهنگی منسجم بین سازمان اطلاعاتی پلیس ترکیه و دیگر سازمان‌های اطلاعاتی این کشور به‌ویژه سازمان مرکزی اطلاعات ترکیه وجود ندارد و به زبان ساده‌تر می‌توان گفت اعتماد متقابل بین این دستگاه‌ها وجود نداشته و هر کدام به صورت مستقل اقدامات خود را انجام می‌دهند. گاه نیز اصطکاک‌هایی بین دو سازمان به وجود می‌آید که ناهماهنگی این سازمان‌ها را بیشتر نشان می‌دهد. شاهد این مدعا، تأمین سلاح تروریست‌ها توسط سازمان اطلاعات مرکزی ترکیه است که در مواردی این تسلیحات توسط پلیس اطلاعات این کشور کشف و ضبط شده است. حال آنکه کنترل کلیه زندان‌های کشور ترکیه بر عهده ژاندارمری است که البته همین امر در کنترل مجرمین و مخصوصاً کنترل و رصد مجرمین امنیتی نقش به‌سزایی داشته است.

نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با هدف بررسی تطبیقی سازمان اطلاعات پلیس ایران و ترکیه انجام شد. با توجه به مباحث و موضوعاتی که اشاره شد، سازمان اطلاعات پلیس ایران و ترکیه از نظر سلسله‌مراتبی بودن دارای ساختار نسبتاً یکسانی هستند، در وظایف و مأموریت‌های محوله عمل به قانون را محور اقدامات خود قرار داده و از فناوری در جهت تأمین امنیت و مقابله با گروه‌های تروریستی بهره می‌برند. سازمان اطلاعاتی پلیس ایران و ترکیه در زمینه نظارت، در تابعیت وزارت

کشور قرار داشته و با دستگاه قضایی ارتباط تنگاتنگی دارند و نیز در پیشبرد اهداف خود بر اشرافیت اطلاعاتی تکیه دارند. این در حالی است که سازمان‌های اطلاعاتی پلیس هر دو از نظر ساختاری نقاط افتراق فراوانی نیز دارند. سازمان اطلاعاتی پلیس ایران در ذیل نیروهای مسلح قرار دارد، در حالی که پلیس ترکیه در زیرمجموعه معاونت وزیر کشور است و یک فرد غیرنظامی می‌تواند به عنوان رئیس سازمان انتخاب شود. بیشتر مأمورین سازمان اطلاعات پلیس ترکیه اهداف مالی را مورد توجه قرار می‌دهند و رئیس‌جمهور تأثیر بسزایی در اقدامات سازمان اطلاعات پلیس ترکیه دارد. در حالی که سازمان اطلاعات پلیس ایران با سایر سازمان‌های اطلاعاتی تعامل دارد، سازمان اطلاعاتی پلیس ترکیه مستقل عمل می‌کند.

از آنجایی که شباهت‌های فراوانی بین دستگاه اطلاعاتی دو کشور مشاهده می‌شود، ضرورت دارد با توجه به نوپابودن تشکیلات سازمان اطلاعات انتظامی کشور برخی موارد دارای اهمیت در ساختار سازمانی این رده لحاظ گردد تا با بهره‌گیری از این موضوعات بتوان در راستای مأموریت‌های محوله و ایجاد هم‌افزایی، پویایی و چابکی بیشتری را در عرصه اطلاعاتی ایجاد کرد. این موارد به شرح زیر است:

- در شرایطی که کنش‌گری سازمان به حد مطلوبی در حوزه امنیت‌سازی برسد، می‌تواند در عرصه‌های مختلف و به معنی ساده‌تر در پرونده‌های متنوع از حیث مأموریت ورود نموده و توان اجرایی عملیاتی خود را به همگان ارائه نماید.
- ارزیابی‌های مستمر توسط کارشناسان حوزه‌های مختلف در سطوح مختلف حاکمیتی می‌تواند به روند رو به رشد سازمان کمک نموده و هرگاه سازمان با برخی مشکلات یا شائبه‌ها مواجه شد، راهنمایی‌های به‌هنگام ارائه شود.
- بهره‌گیری از ظرفیت‌های اطلاعاتی پلیس در حوزه‌های مختلف مأموریتی و اجرایی به عنوان نمونه رده‌های اطلاعاتی پلیس مبارزه با مواد مخدر، پلیس آگاهی و پیشگیری که بیشترین جمع‌آوری اخبار را بر عهده داشته و می‌توانند به عنوان بازوهای اجرایی سازمان قلمداد گردند، باید در دستور کار قرار گیرد.
- با ایجاد سیستم‌های هوشمند موجود در کشور که به صورت بومی ایجاد شده‌اند، می‌توان بسیاری از اطلاعات را کد (داده‌های فراوانی که در بانک‌های اطلاعاتی رده‌های خدماتی گذرنامه، نظارت بر اماکن عمومی و... بایگانی شده و هیچ بهره‌برداری اطلاعاتی خاصی از آنها به عمل نمی‌آید) را فعال نموده و تسلط اطلاعاتی را در بسیاری از حوزه‌ها افزایش داد تا کنترل اطلاعاتی به‌موقع، در زمان لازم اعمال گردد.

- بر اساس موارد یادشده، توصیه‌های راهبردی زیر برای ارتقای کارایی سازمان اطلاعات پلیس جمهوری اسلامی ایران ارائه می‌شود:
- (۱) تعیین سهم پلیس در اقدامات اطلاعاتی و امنیتی به عنوان عضوی از اعضای جامعه اطلاعاتی؛
 - (۲) تعیین ساختار جمع‌آوری به عنوان یکی از ارکان اصلی سازمان اطلاعات؛
 - (۳) تعیین حدود جمع‌آوری در سازمان فراجا؛
 - (۴) همکاری اطلاعاتی با رده‌های انتظامی به منظور بهره‌برداری حداکثری از توانمندی‌ها (اطلاعات پلیس آگاهی، پلیس مبارزه با مواد مخدر، پلیس پیشگیری (رده‌های کلانتری و پاسگاه)، مرزبانی و یگان ویژه)؛
 - (۵) نقش‌پذیری در مبارزه با تروریسم بر اساس مدل پلیس کشور ترکیه؛
 - (۶) همکاری اطلاعاتی به صورت عملی و اجرایی با سایر اعضای جامعه اطلاعاتی؛
 - (۷) افزودن اولویت‌های جدید مأموریتی بر اساس ساختار جدید؛
 - (۸) بهره‌برداری اطلاعاتی از رده‌های خدماتی فراجا به عنوان مزیت رقابتی و مرتفع‌نمودن نیازمندی‌های اطلاعاتی سایر اعضای جامعه اطلاعاتی؛
 - (۹) کنش‌گری فعال با بهره‌گیری مفید و مؤثر از امکانات موجود در سطح یگان‌ها و رده‌های فراجا در سطح کشور؛
 - (۱۰) انجام مطالعه تطبیقی در حوزه‌های استخدام، نحوه آموزش، چگونگی ارزیابی‌های فردی و صلاحیتی و... توسط سازمان اطلاعات فراجا و تعمیم‌دادن این موارد در امور کارکنان از ابتدای استخدام افراد؛
 - (۱۱) کیفی‌سازی عملکردها بر اساس همکاری و تعامل نزدیک اطلاعاتی با سایر اعضای جامعه اطلاعاتی نظیر سازمان اطلاعات سپاه، واجا و...؛
 - (۱۲) بازنگری ساختار سازمان اطلاعات و ایجاد معاونت‌ها، ادارات، دفاتر در حوزه مأموریتی‌های ترسیمی بر اساس اهداف اطلاعاتی؛
 - (۱۳) ایجاد روندهای مشخص بر اساس موضوعاتی که در دستور کار سازمان قرار دارد؛
 - (۱۴) افزایش نقش و اختیارات سازمان اطلاعات پلیس ایران در امنیت داخلی بر اساس قانون در سطح کشور برای تصمیم‌گیری و کنش‌گری فعال؛
 - (۱۵) برقراری ارتباط تنگاتنگ دیپلماتیک با سازمان‌های اطلاعاتی همتراز؛

۱۶) افزایش استعداد نیروی انسانی سازمان اطلاعاتی پلیس ایران به جهت کثرت امورات محوله و مأموریت‌های سازمانی متنوع؛

۱۷) بهره‌گیری از سیستم‌ها و سامانه‌های هوشمند تصمیم‌سازی نظیر خبره، تصمیم‌یار و... به منظور تسلط اطلاعاتی در امور مربوط به مأموریت‌های محوله؛

ارتقای قدرت عمل سازمان اطلاعات فرماندهی نیروی انتظامی به نحوی که امنیت داخلی با محوریت این سازمان انجام شود و در تصمیمات مدیران اجرایی کشور نقش تصمیم‌سازی را داشته باشد.

منابع

- اشتری، حسین و علی سعادت (۱۳۹۴). چارچوب تئوریک مفهوم اطلاعات استراتژیک و تأثیر آن در سیاست‌های مبارزه با تروریسم، *فصلنامه علمی مطالعات بین‌المللی پلیس*، دوره ۶، شماره ۲۱، صص ۹-۲۷.
- افتخاری، اصغر و علیرضا قدرت‌آبادی (۱۳۹۵). نقش سازمان‌های اطلاعاتی در تأمین امنیت نرم، *فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی و امنیتی*، دوره ۵، شماره ۱۷، صص ۲۳-۴۰.
- جواهری، مهدی و محمد قربانی (۱۴۰۱). جامعه اطلاعاتی ایالات متحده آمریکا ساختارها و کارکردها بر اساس آخرین تغییرات در سال ۲۰۲۲، *فصلنامه علمی پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی*، دانشگاه علوم انتظامی امین.
- جواهری، مهدی، نجات امیری و رضا حسین پور (۱۴۰۱). مؤلفه‌های تأثیرگذار بر به کارگیری داده‌های اطلاعاتی با تأکید بر مدیریت دانش، *فصلنامه علمی پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی*، دوره ۱۷، شماره ۶۷، صص ۵۹-۸۴.
- دگوتاش، جیم (۱۳۸۹). مطالعه تطبیقی آموزش پلیسی در کشورهای (انگلیس و آمریکا و ترکیه)، ترجمه امید جعفری، *فصلنامه علمی مطالعات بین‌المللی پلیس*، دوره ۱، شماره ۳، صص ۱۴۳-۱۶۲.
- زارع مهدوی، قادر و محمد سهرابی (۱۳۹۹). واکاوی سیاست‌ها و نهادهای مبارزه با قاچاق کالا در ایران، ترکیه و چین، *فصلنامه علمی مطالعات بین‌المللی پلیس*، دوره ۱۱، شماره ۴۴، صص ۷۲-۸۹.
- سایت رسمی پلیس جمهوری ترکیه به نشانی اینترنتی: <https://polis.osce.org/country-profiles/turkey>.
- شهبازی، نجفعلی و دیگران (۱۴۰۰). شفافیت و امنیت اقتصادی؛ تحلیل کارکردی سازمان‌های اطلاعاتی، *فصلنامه مطالعات راهبردی*، دوره ۲۴، شماره ۹۴، صص ۱۱۴-۱۵۴.
- صفیلو، محمدباقر (۱۳۹۸). مقایسه تطبیقی سازمان‌های اطلاعاتی ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انتظامی امین.
- قربانی، ابراهیم (۱۳۹۶). ارتقای اشراف اطلاعاتی پلیس مبارزه با مواد مخدر فراجا، طرح پژوهشی، دانشگاه علوم انتظامی امین.
- قربانی، ابراهیم و دیگران (۱۴۰۰). مقایسه تطبیقی قانون کنترل مواد روانگردان جدید (NPS) مرور سیستماتیک بر اقدامات ۱۳ کشور پیشرو در امر مقابله با مواد روان گردان جدید، *فصلنامه علمی مطالعات بین‌المللی پلیس*، دوره ۱۲، شماره ۴۷، صص ۲۵۳-۲۷۷.
- مک لین، ایان (۱۳۸۷). فرهنگ علوم سیاسی، ترجمه حمید احمدی، تهران: میزان.
- منظمی تبار، جواد (۱۳۹۹). مطالعه تأثیر فساد و جرایم یقه‌سفیدان بر اقتصاد و امنیت ملی، *فصلنامه علمی مطالعات بین‌المللی پلیس*، دوره ۱۰، شماره ۳۸، صص ۸۱-۱۰۱.
- میرمحمدی، مهدی (۱۳۹۰). سازمان‌های اطلاعاتی و سیاست‌خارجی: چارچوبی برای تحلیل، *فصلنامه مطالعات راهبردی*، دوره ۱۴، شماره ۵۳، آذر ۱۳۹۰، صفحه ۱۹۱-۲۲۷.